

*До спеціалізованої вченої ради Д 035.051.01
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Пась Ярини Іванівни

на тему **“Управління розвитком банківського бізнесу в Україні”**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси та кредит

Актуальність теми дослідження

та її зв'язок з науковими темами, програмами, планами

В умовах сьогодення банківська система України переживає складний період. Низка проблем від фінансово-економічних криз та поширення пандемії, які не були вирішені, економічні й політичні потрясіння продовжують негативно впливати на розвиток банківського бізнесу. Важливість дослідження управління розвитком банківського бізнесу, зумовлена високими ризиками, неякісними активами та низькою результативністю діяльності банків, що обмежує ефективність їх функціонування на фінансовому ринку. Впродовж останніх років значна частина вітчизняних банків були визнані неплатоспроможними, а окремі з них ліквідувалася самостійно. Саме тому комплексний аналіз управління розвитком банківського бізнесу в Україні є серед найважливіших завдань, які потребують глибокого наукового опрацювання.

Банківський сектор України за рівнем адаптації сучасних міжнародних стандартів ведення бізнесу представляє різномірну картину, незважаючи на глобалізацію та євроінтеграцію, помітна присутність банків з іноземним капіталом не означає автоматичної передачі передової практики розвитку банківського бізнесу на вітчизняні банки. Адекватно побудована стратегія

управління розвитком банківського бізнесу в роботі дає змогу підвищити загальну прибутковість бізнесу, значущість банку та розвивати його діяльність. Саме тому, вивчення найважливіших складових системи управління розвитком банківського бізнесу та формування науково-практичних рекомендацій щодо його удосконалення в сучасній економіці України, є метою дослідження Пась Я. І., має як наукове, так і практичне значення. Підтвердженням наукової актуальності теми дисертації також є те, що вона виконувалася в рамках плану науково-дослідних тем Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема “Управління відтворенням банківського і страхового бізнесу” (номер державної реєстрації 0116U001643), “Фінансовий бізнес України в умовах поглиблення євроінтеграції” (номер державної реєстрації 012U101793). Враховуючи викладене вище, можна констатувати, що дисертаційна робота Пась Я. І. виконана на актуальну тему і спрямована на поглиблення теоретичних та методичних засад управління розвитком банківського бізнесу й розробку рекомендацій щодо його удосконалення.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

У роботі Пась Я. І. чітко визначено мету та завдання дослідження, обґрунтовано підходи щодо шляхів їх досягнення. Дисертація побудована за логічною структурою, починаючи з узагальнення теоретичних підходів, практики вітчизняних банків, міжнародного досвіду й завершуючи конкретними пропозиціями, які дають можливість розвивати банківський бізнес на якісно високому рівні. Дослідження спирається на аналіз інформаційної бази, охоплюючи нормативно-правові акти та документи Національного банку України, Міністерства фінансів України, інформацію Державної служби статистики України, банків України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених.

При проведенні оцінки ефективності управління розвитком банківського бізнесу увага зосереджена на аналізі показників прибутковості в розрізі за групами банків залежно від їхнього власника. Такими групами є: 1) банки з державною часткою; 2) банки, які належить до іноземних банківських груп; 3) банки з приватним капіталом. Представлений поділ є офіційним групуванням банків, на які поділяє їх Національний банк України при здійсненні аналізу та визначенні результатів функціонування банків в Україні. (п. 2.2, с. 120).

Авторка застосувала системний підхід до ідентифікації та вирішення актуальних проблем, показала вміння на професійному рівні використовувати ефективні методи й прийоми наукового дослідження. До науково-методичного інструментарію зараховано діалектичний і структурний методи (у розкритті економічної сутності управління розвитком банківського бізнесу п.1.1); методи порівняльного та логічного узагальнення (в обґрунтуванні принципів управління розвитком банківського бізнесу п. 1.2); економіко - математичне моделювання (у побудові симульативної моделі розвитку банківського бізнесу п. 2.3); методи аналізу і синтезу (у формулюванні напрямів застосування інновацій в управління розвитком банківського бізнесу п. 3.1, поліпшенні маркетингового управління розвитком банківського бізнесу, формуванні стратегії управління розвитком банківського бізнесу п. 3.2, п. 3.3). Зокрема, для оцінювання структурних параметрів симульативної моделі розвитку банківського бізнесу було використано економетричний пакет Eviews 10 Student Lite Version. Теоретико-методологічна та методична основа дала можливість дисертантці зробити особистий внесок у розвиток й удосконалення теоретичних положень та методичних підходів до управління розвитком банківського бізнесу, обґрунтувати рекомендації та пропозиції, які заслуговують їх практичного використання у банківському секторі України.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

В цілому можна погодитися з розгорнутим авторським формулюванням пунктів наукової новизни дисертаційної роботи. До основних наукових результатів, що розкривають особистий внесок здобувачки в розробку досліджуваної проблеми та характеризують наукову новизну дослідження, доцільно віднести:

- науково-теоретичні підходи до визначення сутності поняття “управління розвитком банківського бізнесу” в частині обґрунтування доцільності його тлумачення як: цілеспрямований вплив суб’єктів управління щодо діяльності банку для ефективної організації його функціонування, що сприятимуть реалізації стратегії розвитку та досягненню очікуваних соціально-економічних індикаторів. Такий підхід акцентує увагу на діях суб’єктів управління банку, тобто вплив керуючої системи (суб’єктів управління) на керовану (об’єкти управління) з метою забезпечення процесу переходу від поточного стану банку до покращеного;

- обґрунтування принципів управління розвитком банківського бізнесу, шляхом їх класифікації на: економічні (прибутковості, ризиковості, надійності, ліквідності, ефективності, взаємовигоди, розвитку), організаційні (взаємоузгодженості, професіоналізму, інформованості, самостійності, гнучкості, відповідальності), соціальні (етичності, справедливості, стимулювання, репутації) та правові (законності, правотворчості, уповноваженості), що дає змогу банкам спрямувати діяльність на забезпечення прибутковості, нарощування фінансового потенціалу й зміцнення конкурентоспроможності на фінансовому ринку;

- критерії оцінювання ефективності управління розвитком банківського бізнесу в розрізі трьох банківських груп (банки з державною часткою; банки, які належать до іноземних банківських груп; банки з приватним капіталом) за показниками прибутковості (ROA, ROE, CIR, чиста

процентна маржа, операційні доходи, чистий прибуток), що дало змогу ідентифікувати джерела зростання доходів банків, а отримані результати є підґрунтям для прийняття управлінських рішень щодо стратегії майбутнього розвитку;

- побудовану симульативну модель розвитку банківського бізнесу, яка дає змогу дослідити структуру взаємозв'язків між показниками діяльності банківського сектору та чинниками зовнішнього середовища; проаналізувати визначальні чинники, які впливають на розвиток банківського бізнесу; здійснити прогноз динаміки цих показників за різними сценаріями економічної кон'юнктури загалом та розвитку банківського бізнесу зокрема;

- теоретико-методичні підходи до обґрунтування напрямів застосування інновацій в управлінні розвитком банківського бізнесу на основі імплементації зарубіжного досвіду (локальний, глобальний, стратегічний, тактичний, продуктовий, технологічний, ринковий, інноваційний, організаційно-управлінський, ресурсний), що дозволило сформулювати науково-практичні рекомендації з вибору конкретних напрямів застосування інновацій в залежності від очікуваних результатів діяльності банку.

Теоретична та практична значимість отриманих результатів для науки та практики

Теоретичне значення отриманих Пась Я. І. результатів визначається обґрунтуванням теоретико-методичних засад щодо управління розвитком банківського бізнесу. Практична значущість результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що висновки й рекомендації авторки можуть бути використані суб'єктами управління при удосконаленні системи управління розвитком банківського бізнесу на макро- та мікрорівнях. Підтвердженням дієвості отриманих результатів – це використання пропозицій, здобувачки суб'єктами управління в діяльність банків: АТ “Український будівельно-

інвестиційний банк”; АТ “Банк Альянс”; АТ “Мегабанк”. Зазначене підтверджене відповідними довідками про впровадження.

Науково-методичні результати дисертації використовуються під час підготовки навчально-методичних матеріалів і викладання дисциплін, зокрема: “Фінансовий менеджмент”, “Банківський менеджмент”, “Стратегічне управління фінансами, банківською справою та страхуванням”, “Аналіз банківської діяльності”, “Банківська система” на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 3145 – Н від 23 вересня 2021 року).

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані у роботі, достатньо повно викладені в авторефераті й опубліковані у 32 наукових працях загальним обсягом 11,78 д.а. (особисто авторці належить 9,92 д. а.). У наукових фахових виданнях України опубліковано 13 статей, з них 1 – у періодичних виданнях інших держав; 1 – підрозділ колективної монографії; 18 – публікацій апробаційного характеру. Наукові публікації написані на високому науковому рівні та відповідають вимогам МОН України. Кількість та обсяг наукових публікацій здобувачки відповідають чинним вимогам до основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, знайшли своє відображення в авторефераті. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Матеріал праці та автореферат викладено у науковому стилі, логічно й послідовно. Наукова новизна, винесена на захист, достатньо повно і аргументовано представлена в авторефераті.

Дотримання правил академічної доброчесності

У дисертаційній роботі Ярини Пась не виявлено порушень академічної доброчесності. Використання ідей, результатів, текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи

Відзначаючи позитивні сторони й авторський підхід до вирішення поставлених завдань, доцільним є звернути увагу на певні неточності та дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації здобувачки.

По-перше у п. 1.1. с. 30-38 авторка значну увагу приділяє визначенню термінологічного апарату дослідження, зокрема таких складових, які утворюють поняття управління розвитком банківського бізнесу. На нашу думку, доречним було б поглибити теоретико-методологічні підходи до з'ясування його сутності та ролі в умовах євроінтеграції й глобалізаційних змін.

По-друге, при дослідженні управління розвитком банківського бізнесу (у п. 1.1. с. 44) дисертантка зазначає, що очевидним є взаємозв'язок банківського бізнесу з банківською діяльністю, проте залишається не розкритим питання відмінностей таких економічних категорій як “банківська діяльність” і “банківський бізнес”. Доречним було б приділити більше уваги даному аспекту дослідження та висвітленню позиції авторки.

По-третє, здобувачкою досить вдало подано систему управління розвитком банківського бізнесу (п. 2.1. с. 100-114), де “виділено два рівні внутрішньої системи управління розвитком банківського бізнесу, а саме макро- та мікрорівень, де внутрішній макрорівень є вищим рівнем управління”. Варто наголосити, що авторкою запропоновано проект типових повноважень виключної компетенції загальних зборів учасників банку, проект типових функцій виключної компетенції наглядової ради банку та проект типових компетенцій правління банку. Дисертанткою обгрунтовано, що ці вищі органи формують систему управління розвитком банку. На нашу

думку, більшої значущості та практичної ваги додало б запропоноване авторське формулювання поняття “системи управління розвитком банківського бізнесу” і подане у наукову новизну отриманих результатів.

По-четверте, авторкою розглянуто окремі аспекти іноземного досвіду застосування інновацій в управлінні розвитком банківського бізнесу (п. 3.1. с. 173-186), проте не достатньо аргументованим залишається питання, чому для аналізу обрані саме ці країни, і який конкретно досвід можна імплементувати у практику вітчизняних банків.

По-п’яте, запропоновано методологічні підходи до вибору стратегії управління розвитком банківського бізнесу, де визначено складові: кодекс етики, політика конфіденційності, напрями управління розвитком банківського бізнесу, розвиток банку за групами клієнтів, управління ризиками, інноваційний і маркетинговий розвиток банківського бізнесу, організаційна структура й система управління, система контролю та управління персоналу (п. 3.3. с. 224-229). Проте залишається не розкритим питання механізму реалізації стратегії управління розвитком банківського бізнесу в Україні в умовах сучасних викликів та загроз.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України

Дисертаційна робота Пась Ярини Іванівни на тему “Управління розвитком банківського бізнесу в Україні” є самостійним, цілісним, завершеним науковим дослідженням на актуальну тему, яке має теоретичне і практичне значення, виконане на високому теоретико-методологічному рівні й відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси та кредит.

Завдяки проведеному дослідженню здобувачка отримала нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують важливе завдання щодо теоретико-методичних засад і розробки практичних рекомендацій управління розвитком банківського бізнесу. За своїм змістом автореферат дисертації ідентичний її основним положенням. Дає повну переконливу уяву

про виконану роботу та відображає основні наукові результати й висновки сформульовані в роботі.

За оформленням, змістом, теоретичною і практичною значущістю, науковою новизною дисертаційна робота “Управління розвитком банківського бізнесу в Україні” повною мірою відповідає вимогам Міністерства освіти та науки України, що викладені у п. 9, 11, 12, 13 та 14 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 19. 08. 2015 р. та № 1159 від 30. 12. 2015 р.), а її авторка Пась Я. І. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси та кредит.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансових технологій
та банківського бізнесу Західноукраїнського
національного університету

Я. І. ЧАЙКОВСЬКИЙ

Підпис доц. Чайковського Я. І. підтверджую:

Вчений секретар Західноукраїнського
національного університету,
кандидат психологічних наук, доцент

М. А. МУДРАК